

18 procent geen grap meer voor FDP

Liberaal partij overtreft zichzelf in de peilingen

Achtergrond - 13 februari 2009

(13 februari 2009) Bij de liberale FDP kon deze week een feestje worden gevierd. In de peilingen kwam de partij op een record van 18 procent van de stemmen. Daarmee haalde ze haar verkiezingsdoelen. Van 2002.

De Guidomobil heeft deze week zagezegd zijn eindhalte bereikt. De camper, waarin lijsttrekker Guido Westerwelle in de verkiezingscampagne van 2002 van plaats naar plaats trok, moest het land warm maken voor het liberale gedachtegoed. 18 procent was het streven voor de partij die de voorgaande verkiezingen rond 7 procent van de stemmen haalde.

Maar ook in 2002 bleef het verkiezingsresultaat steken op 7,4 procent. Het kwam de FDP vanwege de bij lange na niet gehaalde verkiezingsdoelen op veel hoon te staan. Ook de luchthartige toon van de als 'Projekt 18' betitelde campagne tastte de geloofwaardigheid van de liberalen ernstig aan.

Zo liep Westerwelle rond op schoenen met het getal achttien onder de zolen en bezocht hij het Duitse Big Brotherhuis. Tweede man Jürgen Möllemann liet zich aan zijn FDP-parachute uit de hemel vallen. Het leverde de partij de kritiek op vooral een *Spaßpartei* te zijn.

Tel daarbij op de schandaaltjes waarmee de FDP dankzij Möllemann werd geassocieerd - zijn als antisemitisch aangemerkte uitspraken en zijn duistere geschuif met partijgelden - en het is duidelijk dat de liberalen aan het begin van de eenentwintigste eeuw in een crisis belandden.

Identiteitscrisis

Deze was bovenal een identiteitscrisis. De FDP was lange tijd de enige partij naast de grote volkspartijen SPD en CDU/CSU en kon zodoende altijd één van beide aan een parlementaire meerderheid helpen. De partij maakte tussen 1969 en 1998 onafgebroken deel uit van de bondsregering.

Sinds de jaren tachtig kreeg de FDP weliswaar concurrentie van Bündnis 90/Die Grünen en na 1990 van de postcommunistische PDS. Maar die werden vooralsnog als niet *regierungsfähig* beschouwd. Toen de sociaaldemocratische SPD in 1998 de gok waagde een regeringscoalitie met Die Grünen aan te gaan, belandde de FDP

plotseling in de oppositiebanken.

Neoliberale koers

In die jaren kreeg Westerwelle als secretaris-generaal en vanaf 2001 als partijvoorzitter, een beslissende stem in het partijprogramma. Zijn neoliberale koers kon echter - gezien de teleurstellende uitslag van 2002 - maar weinig enthousiasme bij de kiezers losmaken.

Na dat dieptepunt paste Westerwelle met name de toon aan, niet zozeer de inhoud. De FDP is de partij van de belastingverlaging en de onzichtbare staat gebleven. Maar in plaats van zich enkel op de welgestelde klassen te richten, probeerden de liberalen ook de *Otto Normalverbraucher* en modale gezinnen van Duitsland aan te spreken.

Burgerrechten

Tegelijkertijd profileerde de FDP zich steeds ondubbelzinniger als de partij van de burgerrechten, in een tijd waarin de angst voor terrorisme met regelmaat werd uitgespeeld tegen de privacy van burgers. Partijkopstukken als ex-ministers Gerhart Baum en Sabine Leutheusser-Schnarrenberger toonden met hun strijd tegen uiteenlopende privacyschofferende maatregelen dat de FDP ook opkomt voor de rechten van de gewone burgers.

Het leverde de liberalen al een onverwacht gunstig resultaat op bij de verkiezingen van 2005, waarbij slechts de ongebruikelijke keuze voor een grote coalitie van SPD en CDU/CSU verhinderde dat de FDP weer in de regering belandde.

Ingeslagen koers

Sindsdien gaat Westerwelle, sinds 2006 ook fractievoorzitter, door op de ingeslagen koers. In het heetst van de financiële crisis eiste hij eind 2008 een btw-verlaging op brandstof en elektriciteit met parolen als "je huis kunnen verwarmen is net zo belangrijk als je kunnen kleden of voeden" en "autorijden en je huis verwarmen mag geen luxe worden".

In januari van dit jaar was de FDP in Hessen met 16,2 procent van de stemmen de grote winnaar van de deelstaatverkiezingen. Het leverde de partij regeringsdeelname op, samen met de christendemocratische CDU. Die coalitie kan na de Bondsdagverkiezingen van september ook op nationaal niveau vorm krijgen. Met de huidige peilingen - een absoluut hoogtepunt voor de liberalen - heeft zwart-geel in ieder geval een lichte meerderheid.

Zo krijgt de FDP voorlopig alsnog, zij het virtuele, genoegdoening over haar

bespote 'Projekt 18'.

Regeringsdeelname

Voorwaarde is wel dat de partij de gunstige uitslagen van de peilingen tot dit najaar weet vast te houden. Voor een deel zijn die afkomstig van de magere kiezersgunst waar de CDU/CSU momenteel op kan rekenen. Zodra die weer aantrekt, kunnen de peilingen voor de FDP teruglopen. Dat lijkt nu al lichtelijk het geval.

Bovendien is het de vraag hoe populair de liberale mantra van belastingverlaging blijft nu de staatsschuld dankzij anticrisismaatregelen met 50 miljard euro oploopt en iedereen zich afvraagt hoe de sociale voorzieningen in de toekomst betaalbaar blijven.

Feit blijft dat Westerwelle heeft aangetoond zijn partij door zware tijden te kunnen loodsen. Wat dat betreft verdient hij meer respect voor zijn inspanningen dan Jürgen Möllemann. Die loste zijn problemen op door in 2003 weer uit een vliegtuig te springen – ditmaal zonder parachute.

Pim Huijnen is redacteur van het Duitslandweb.

Afbeeldingen:

Schoenen: Frank C. Müller, Wikipedia

Verkiezingsposter: Wikipedia

Merkel en Westerwelle: [dpa / picture alliance](#)

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/808/18-procent-geen-grap-meer-voor-fdp>